

FOREWORD

It is highly significant that the Bosnian Cyrillic letters from the chanceries of the Ottoman administrators of the early modern period collected here are seeing the light of day in an issue of the *Forum Bosnae Journal*. These are texts which bear witness to the continuity of mediaeval Bosnian literature under new circumstances, as well as to a specific economy of conflict and coexistence in the borderlands of the great confessional empires which both separated and connected the Slavic lands of the Western Balkan Peninsula for more than four centuries.

Bosnian Cyrillic literacy was part of the process whereby the eastern heritage of SS. Cyril and Methodus spread, reaching Central and Southern Dalmatia, Western Hum, Bosnia, and what we now call Slavonia from the second half of the 12th century onwards. While Cyrillic literacy reached these parts through Serbia (the Franciscan religious teacher Matija Divković, who established the standard for printed Cyrillic in Croatian devotional literature, commented that its constituent elements were written in “Serbian letters”), it then took on certain peculiarities as it was adapted to Glagolitic and Roman practice, as well as because of direct Western influences and a clearly expressed preference for phonetic precision.

This new variant of Western Cyrillic developed, by way of Bosnian minuscule, into the script that would become tachygraphic *Bosaničica*. The Croatian form of *Bosaničica* was a favourite script of the Bosnian Franciscans, who developed it further under the influence of Latin script. Its influence spread beyond the Ottoman boundaries. It was used for important legal texts, like the Poljica Statute (1440). As may be seen from these letters, for Bosniaks it became an important medium of official communication during the Ottoman period, not only at the local level, but even, under special circumstances, in the central Ottoman chancery. While there can be no doubt that the Arabic script (as adapted to express the local language) influenced the development of tachygraphic *Bosaničica*, the room allowed this dominant Ottoman standard to establish itself was reduced precisely by the generally accepted position of *Bosaničica* as the “alternative” script. One sees in the form of these *Bosaničica* letters, selected and magisterially edited by Dr. Lejla Nakaš, both this continuity with mediaeval Bosnian literacy and early examples of Bosniak vernacular literacy.

51.

Mustaj-beg Lički

1648.

Od nas gospodina Mustafage, kapetana Udbine i Like, harambaši Petru Smiljaniću naklon i veoma drag i ljubazan pozdrav kao našem bratu i prijatelju.

Čudimo se, Vaša milosti, da nam nikad ne dođe pismo od Vas. Bili ste s našim ocem prijatelj, pa zar mislite da ja nisam dostojan sin svoga oca?

Molimo Vašu milost, ako ne se bude moglo riješiti ono što smo Vam pisali, da pokušate to riješiti kod gospodina generala. Molimo Vašu milost, ako vidite da će biti nereda, javite nam tajno i prijateljski.

I pozdravlja Vas naša mati i moli Vas je za jednu tursku robinjicu, a mi ćemo Vam zauzvat poslati što treba.

Molimo Vašu milost, prenesite naš pozdrav Vašem sinu, harambaši Iliji, čuli smo da je junak na toj krajini. Bog zna da nam je to drago, jer je naš. I evo šaljem mu jedno pero sokolovo koje će nositi pred junacima. I molimo ga za jedan karabin, a ako znate da njemu nešto treba, kunemo se da ćemo mu pošteno uzvratiti dar.

I Bog Vas veselio.

I molimo Vas, harambaša Ilija, pošaljite nam jednu bocu rakije, da se napijemo.

I budite zdravi i veseli, amin.

Mustaj-bey of Lika

1648

Salutations and very dear and affectionate greetings from us, Lord Mustafaga, the Captain of Udbina and Lika, to Harambasha Petar Smiljanić, our dear brother and friend.

We are surprised, your grace, that no letter has reached us from you. You were a friend of our father. Do you not consider me a worthy son of my father?

We pray your grace that, if it prove difficult to arrange the matter of which we wrote to you, you try to settle it with the Lord General. We pray your grace, if you expect trouble, to let us know in confidence and in friendship.

Our mother also sends her greetings to you and begs you for a turkish slave girl, and we will send what you require in return.

We pray your grace, pass on our greetings to your son, the Harambasha Ilija, as we have heard that the hero is at the border. God knows how dear this is to us, as he is one of our own. We also send you a falcon's feather for him to wear in leading the heroes. We ask him for a carbine. If you know of something he needs, we swear to requite the gift to him honestly.

May God keep you in good spirits.

We also pray you, Harambasha Ilija, to send us a bottle of brandy, for us to drink.

Be well and in good spirits, amen.

од нас господина мустафаге| капетана удвинскога и личкога харам башн петру смиланићу поклон и веледраго и љубезниво поздрављење како брату и пријатељу нашему. Ћудимо се V(аша) m(илости) да нам нигдир лист не дођ(е) од Вас. Будући с нашим оцем пријатељ, толико ли млите да ми нисмо ништар послн оца врннн молнмо V(а) m(илост) ако не буде које оправе ња смо вам били писали да оправите при господину јенералу, молнмо V(а) m(илост). Ако ђа видите да не буде мира, дајте нам на глас по пријатељску, скровито, молнмо V(а) m(илост). I поздрављаше Вас наша мати и мољаше Вас за једну турску робиницу, а ђа буде право хоћемо V(а) m(илост) послати. Молнмо V(а) m(илост), поздра(vi)те нам од наше стране

[Od nas gospodina Mustafage, kapetana udvinskoga i ličkoga, harambaši Petru Smilaniću poklon i veledrago i љubeznivo pozdravljeње kako bratu i prijatelju našemu. Ćudimo se V(aša) m(ilosti) da nam nigdir list ne dođ(e) od Vas. Budući s našim ocem prijatelj, toliko li mlite da mi nismo ništar posli oca vrini. Molimo V(ašu) m(ilost), ako ne bude koje opravе ђа смо Vam bili pisali, da opravite pri gospodinu jeneralu, molimo V(ašu) m(ilost). Ako ђа vidite da ne bude mira, dajte nam na glas po prijateljsku, skrovito, molimo V(ašu) m(ilost). I pozdravljaše Vas našа mati i moљaše Vas za јednu tursku robinicu, а ђа bude право hoćemo V(a) m(ilost) poslati. Molimo V(ašu) m(ilost), pozdra(vi)te nam od naše strane

sina Vašega, harambašu Iliju, čuli smo da je junak na toj krajini, Bog znade da nam drago, jere je naš. I eto mu uslasmo jedno pero sokolovo zač je za ű, hoće ga nositi prid junaci. I molimo ga za jednu signu karabinu ča znate da tribuje, vira moja hoćemo mu je pošteno jizpraviti. I Bog Vas veseli. I molimo Vas, harambaša Ilija, da nam ušajete jednu bocu rakije ča ćemo se napiti. I da ste veseli, amin.]

pozdravljene kako gos(podi)nu ufanomu. A potom toga, gos(podi)ne, p̄rimismo Vašega gos(podst)va poštovanu k̄nigu i razumismo što nam Vaše gos(podst)vo pišete: kako jeste uslati po Vašem kapitanu Tohunskomu, po zapividi Vašega gos(podi)na, gos(podi)na secara, k̄nige našemu gos(podi)nu, gos(podi)nu paši bosanskomu. I jeste pisali da ih činimo slobodno s našim ljudima skupa do paše uslati i š njihovim gos(podst)vom sastaviti. Gos(podi)ne, bismo učinili tako ka(ko) ste pisali, ali se jest ovi hip p̄ripeti: paša koji je na Bosni bio, bi mu p̄romina, s Bosne ga digoše, a u Niš metnuše i u Nišu pašaluk dadoše, a niškomu paši Bosanski pašaluk jesu dali, ali neće na misto sisti doći(m) dože t̄rideset danah. Ćim na Bosnu dože, hoćemo i mi njihovu gospost̄vu poći i š nima se sastati, a Ćim od njih gos(podst)va dožemo, hoćete Vaše gos(podst)vo ḡlas imati. Tako kako za razumili budete, Ćinite uslati Vaše ljude i k̄nige do nas, hoćemo ih Ćiniti slobodno do paše doći i pašom sastaviti, vazmen ufanom. Pišite, hoćemo vazda p̄raviĉno, povoljno Vašem gos(podst)vu učiniti što jaki budemo. Zatim, gos(podi)ne, da ste z̄d̄eravo u gos(podst)vu, amin. Gos(podi)ne, što se dostoji na miru carevu i secarevu od komondata liĉkoga njihovi ljudi carevu zemlju poharaše veće na miru nego na ratu. Prosimo Vaše gos(podst)vo, gos(podi)ne, zato da biste se pomenuli, Ćinite mu pisati i zapovidite suprot mira da ne Ćini toliku nepravicu kako je poĉeo Ćiniti, zato da ne tužimo našoj višnoj gospodi. Naši ljudi, koji hode p̄avim putem na miru, ḡdi koga fata, tako ga okiva kako i na ratu. Gos(podi)ne, reĉeni komandat jest i sad d̄rži u reštu u Gospiću naša t̄ri Turĉina koji su pošli p̄avim putem zaradi dva paripa, koje su njihovi ljudi ukrali. Kako su svoje koŃe našli i poznali, taki jest ih ukovao. Gos(podi)ne, od naših ljudih uzima dugovaŃe na miru kako i na ratu. A što nam pišete zaradi vaših z̄elih ljudih iz Korenice koje smo bili ulovili, gos(podi)ne, takih jesmo ih p̄ridali vašim st̄ražanom u ruke. I oni jesu ih sebi imali, pake su ih pustili. Morete i st̄ražane i tate sebi imati.]

109.

Ahmed-beg Jusufbegović, bihaćki kapetan
prije 10. aprila 1727.

(adresa): Uzvišenom i izabranom, plemenitorodnom i u svemu veoma visoko poštovanom i svake hvale i dike, vrijednosti i gospodske ĉasti dostojnom gospodinu baronu Maksimilijanu Ernestu, velikome senjskom kapetanu i karlovaĉkom vicegeneralu, zapovjedniku cijele Hrvatske i Primorske krajine, u njihove plemenite, gospodske, bijele ruke u Senj, ili gdje se nađe

Od mene gospodina Ahmet-bega Jusufbegovića, kapetana Bihaća, zapovjednika cijele Bihaćke krajine, uzvišenom, izabranom, plemeni-torodnom, u svemu visoko poštovanom i svake hvale, dike i gospodske časti dostojnom gospodinu baronu Maksimilijanu Ernestu, velikome senjskom kapetanu i karlovačkom vicegeneralu, zapovjedniku cijele hrvatske i Primorske krajine, veoma drag pozdrav kao uvijek.

Gospodine, dajemo Vam na znanje da nam je gospodin lički komandant vratio koze koje su Koreničani bili odagnali, a nisu mu tačno rekli koliko ih je bilo, pa je tamo ostalo nekoliko koza, ali se čovjek koji je predao ostale koze obavezao gospodinu komandantu da će i te preostale dovesti.

Zahvaljujemo, gospodine, jer ste nam učinili zadovoljštinu. I ja želim Vašem gospodstvu učiniti zadovoljštinu, ako Vam nešto bude potrebno. Ljudima koji se upuste u takva zla djela protiv mira kakva su učinili Koreničani, bili naši ili vaši, ne treba krivicu opraštati. Kad Italija otvori granice, Vi, ako znate nekog našega čovjeka koji zlo čini po Vašoj zemlji, napišite nam u pismu, a mi ćemo pisati Vama koga znamo vašeg čovjeka da čini zlo po našoj zemlji, pa da povješamo na turskoj i kaurskoj granici mi naše, a vi vaše, na vaše i naše oči, da mnogi iz toga izvuku pouku.

S tim neka ste zdravo na krajini.

Ahmed-bey Jusufbegović, Captain of Bihać

Some time before 10th of April, 1727

(address): Into the noble, lordly, and white hands of the exalted and excellent, noble-born and in all things most highly esteemed and worthy of every praise and glory, esteem and lordly honour, lord Baron Maximilian Ernest, great Captain of Senj and Vice-General of Karlovac, Commander of all the Croatian and Coastal frontier

In Senj, or wherever he may be

Very dear greetings as always from me, Lord Ahmet-bey Jusufbegović, the Captain of Bihać, Commander of the entire Bihać frontier, to the exalted, excellent, noble-born, in all things highly esteemed and worthy of every praise, glory, and lordly honour lord Baron Maximilian Ernest, the great Captain of Senj and Vice-General of Karlovac, the Commander of all the Croatian and Coastal frontier.

Sir, we are letting you know that the lord Commandant of Lika has returned the goats which the men of Korenica had driven away, but as they had not told him exactly how many there were, some of the goats remained there, but the lord Commandant has bound over the man who handed over these goats to bring the remaining ones.

We thank you, lord, for having done us satisfaction. I too wish to do your lordship satisfaction, should you require anything. It is not

right to forgive the guilt of people, whether yours or ours, who descend to such evil acts against peace as the men of Korenica have done. When Italy opens the borders, you, if you know of some man of ours who has done evil in your country, then write to us by letter, and we will write to you who of your men has done evil in our land, that we both may hang them on the border between the Turk and the Christian, we ours, you yours, in full sight of both our and your eyes, so that many may learn the lesson of this.

With which, be well at the border.

ЎЗВНШЕНОМЕ ИЗБРАНОМЕ ДОБРОРОЂЕНОМЕ У СВЕМ ВЕЛЕ ВИСОКО
И ПОШОВАНОМУ И СВАКЕ ФАЛЕ И ДИКЕ ВРИДНОСТИ ЧАСТИ ГОСПОСКЕ
ДОСТОЈНОМЕ ГОС: ГОС: МАСИМИЛИЈАН ЕРНЕСТУ БАРОНУ ВЕЛИКОМЕ
КАПИТАНУ СЕЊСКОМЕ И ВИЦИГЕНЕРАЛУ КАРЛОВАЌКОМ ЗАПОВИДНИКУ
СВЕ ХРВАЌКЕ И ПРИМОРСКЕ КРАЈИНЕ У НИХ ПЛЕМЕНИТЕ ГОСПОСКЕ БИЛЕ
РУКЕ НА ОТВОРЕНЕ У СЕЊ АЛИ ГДИ СЕ НАЂЕ

ОД МЕНЕ ГОС:ГОС: АХМЕТБЕГА ЋУСУФБЕГОВИЋА КАПЕТАН| БИХЋА
ЗАПОВИДНИКА СВЕ БИХЋКЕ КРАЈИНЕ ЎЗВНШЕНО|МЕ ИЗБРАНОМЕ
ДОБРОРОЂЕНОМЕ У СВЕМ ВЕЛЕ|ВИСОКО И ПОШОВАНОМЕ И СВАКЕ
ФАЛЕ И ДИКЕ ЧАСТИ ГОС:КЕ|ДОСТОЈНОМЕ ГОС:ГОС: МАСИМИЛИЈАН
ЕРНЕСТ БАРОН|ВЕЛИКОМЕ КАПИТАНУ СЕЊСКОМ И ВИЦИГЕНЕРАЛУ
КАР|ЛОВАЌКОМ ЗАПОВИДНИКУ СВЕ ХРВАЌКЕ И ПРИМОР|СКЕ КРАЈИНЕ
ВЕЛЕДРАГО ПОЗДРАВЛЕНЕ КАКО ВАЗДА|ГОС: ДАЂЕМО ВАМ НА ЗНАЊЕ ДА
ГОС: КОМАНДАТ ЛНЌКН|ПО ВАШОЋ ЗАПОВИДН ВРАТИ НАМ КОЗЕ КОЂЕ
СУ БИЛИ|КОРЕНИЋАНИ ОДАГНАНИ И ННСУ МУ КАЗАНИ ПРАВО|КОЛНКО
ЂЕ БИЛО ТЕР ЋЕ ЗАОСТАЛО НИКОЛНКО|КОЗ АЛИ СЕ ПОДФАТНО ГОС:НА
КОМАНДАТА ЋОВНИК|КОЋИ ЋЕ ПРИДАО ОСТАЛЕ ДА ЋЕ И ТЕ ННЕ ДОГНА|ТИ
ФАЛНО ГОС: ЋЕ СТЕ НАМ УЋИНИЛИ ЗАДОВОЛШНИ|ЖЕЛНИ И ЋА
ВАШЕМ ГОС:ВУ ЗАДОВОЛШНИ|ЋИНИТИ|АКО ВАМ ШТО ПОТРЊЕНО БУДЕ
ГОС: КОЋИ ЛУДИ ЗАГАЗЕ|У ТАКОВЕ ЗЛЕ ПОСЛОВЕ СУПРОТИ МИРА КАО
КОРЕ|НИЋАНИ ИЛИ БУДИ ВАШИ ИЛИМУ НАШИ НИЂЕ НИ|ТРИБЕ КРИВНУ
ПРАШЋАТИ АКО ВИ ХОТНИ БУДЕ|ТЕ КАД СЕ ТАЛНЂА ОТВОРИ КОГА ВИ
ЗНАТЕ НАШЕГА ЋО|ВНИКА ДА ЗЛО ЋИНИ ПО ВАШОЋ ЗЕМЛИ МЕТИТЕ У
ПИСМО|А КОГА МИ ЗНАМО ВАШЕГА ЋОВНИКА ДА ЗЛО ЋИНИ ПО НАШОЋ|
ЗЕМЛИ ХОЂЕМО МЕТИ|ТИ У ПИСМО ПАК ДА ИЗВНША|МО МИ НАШЕ А
ВИ ВАШЕ НА МЕЋИ ТУРСКОЋ И КАУР|СКОЋ НА ОЋИ ВАШЕ И НАШЕ ДА СЕ
МОГНИ УСВИСТИ С ТИМ|ДА СТЕ ЗДРАВО НА ТОЋ КРАЋИНИ

[Uzvišenome, izəbranome, dobro rojenome, u svem vele visoko i poštovanomu i svake fale i dike vridnosti časti gosposke dostojnome gos(podinu), gos(podinu) Masimilijan Ernestu, baronu velikome, kapitanu seńskome i vicigeneralu karlovačkom, zapovidniku sve Hrvacke i Primorske krajine, u njih plemenite, gosposke, bile ruke na otvorene, u Seń ali gdi se nađe.

Od mene gos(podina), gos(podina) Ahmetbega Jusufbegovića, kapetan(a) Bihaća, zapovidnika sve Bihaćke krajine, uzvišenome, izəbranome, dobro rojenome, u svem vele visoko i poštovanome i svake fale i dike, časti gos(pods)ke dostojnome gos(podinu), gos(podinu) Masimilian Ernest baron(u), velikome

gos(podinu). Dajemo Vam na znađe da gos(podin) komandat lićki, po Vašoj zapovidi, vrati nam koze koje su bili Koreničani odagnali. I nisu mu kazali pravo koliko je bilo, ter je zaostalo nekoliko koz(a), ali se podfatio gos(podi)na komandata ćovik koji je pridao ostale da će i te ine dognati. Falimo gos(podine), jeste nam učinili zadovoljštinu. Źelim i ja Vašem gos(podst)vu zadovoljštinu ćiniti ako Vam što potribno bude gos(podstvu). Koji ljudi zagaze u takove zle poslove suproti mira kao Koreničani, ili budi vaši ili mu naši, nije im tribe krivic(e) prašćati. Ako Vi hotili budete, kad se Talija otvori, koga Vi znate našega ćovika da zlo ćini po vašoj zemlji, metnite u pismo, a koga mi znamo vašega ćovika da zlo ćini po našoj zemlji, hoćemo metnuti u pismo, pak da izvišamo mi naše, a vi vaše na međi turskoj i kaurskoj, na oći vaše i naše, da se mlogi usvisti. S tim da ste zdravo na toj krajini.]